Független művelődési és helytörténeti havilap
XIX. évfolyam 4. (625.) szám, 2013. április 25. – csütörtök

HÉTFALU

Alapította és szerkesztette (1906–1911):
dr. Fekete Endre és **Kiss Béla**

Szerkesztők: **Hochbauer Gyula**,
dr. Kovács Lehel István

● **Tomos Tünde**

A balerinák tánca

Mikor a nap a mezőkről és a hegyoldalakról nagy kanállal falja a havat, az igazi kertésznek bizsereg a tenyere, hogy munkához lásson. Megdolgozza a földet, magot vessen bele, hogy újra élje az isteni teremtés csodáját. Míg a mezőn elkezdődik a tavaszi ébredés, a ház körül is beindul az élet.

Így volt ezzel Mamuska is. Szerre rámolta elő a pincéből a téli pihenésre eltett cserepes virágait. Napfényre kerültek a muskátlik, a fukszíák, a hortenziák, a cserepes krizantémok, még a babérfa is. Mikor már az udvaron sorakozott valamennyi megtakarítva, megnyesve és meglocsolva, Mamuska boldogan könyvelte el a „Csipkerózsikák" sikeres költögetését. S ha arra gondolt, hogy az igazi királynők, a cserepes virágok *nagyasszonyai*, a begóniák már rég az ablakban csírázgatnak nyugodt szívvel tekintett a tavasz elé. Mert Mamuskának is, mint minden gazdasszonynak a kedvencei a begóniák voltak. Egész nyáron dédelgette, erős időben virágokkal befele fordította vagy jól az eresz alá húzta, nehogy a szél és a zápor kárt tegyen bennük. Locsolgatta is gondosan minden reggel, s ha kellett este is, ilyenkor talán beszélt is hozzájuk. Kezével megnézte elég nedves-e a földjük, s ha száraznak találta óvatosan megöntözte piros kis pléh kannájával, ügyelve, hogy a víz ne érjen a levelekhez, mert a begóniákat mindig a tövüknél öntözik. A víz kárt tehet a levelekben, és magában a növényben is. Ezt Furuzsnak is a szívére kötötte, miközben meleg nyári késő délutánonként ketten bóklászták a virágokat, leporolva egy puha ecsettel a levelekről az utcáról beszállingózott port.

A begóniák ébresztgetését egy szép napsütéses délelőtt kezdte el, úgy március idusa után, mikor Furuzs is épp otthon volt. Ők ketten felhordták – de inkább csak Furuzs, mert Mamuskának az idő átjárta minden porcikáját s már nem igazán tudott cipelni – a földdel teli cserepeket, melyekben a gumók lapultak. Mamuska ősszel gondoskodott arról, hogy elvirágzásuk után ritkábban öntözze, hogy szép lassan leszáradjanak, majd még az első hóharmat előtt a pincébe menekítse. Róza néninek, a szomszédból más módszere volt, ő kiszedte a gumókat a földből, újságpapírba csomagolta és karton dobozban hűvös, száraz helyen tárolta tavaszig.

Nemsokára a cserép regiment már az udvar hátsó részében sorakozott, s elkezdődött ezek kiürítése. Az így előkerült gumókat Mamuska egyenként kézbe vette, megtisztogatta a földtől. A netán rothadt rész eltávolította – megtörtént néha, hogy az egész gumó elrothadt, azt már nem lehetett menteni –, és egy lapos edénybe, fűrészkorpa ágyra helyezte. Ez így folytatódott mígnem minden cserép kiürült, csak a tavalyi hajtások maradtak a helyükön, úgy csíráztatta, mert ezeknek nem volt még gumójuk. Az alapos locsolás után a konyha meleg és fényes ablakpárkányára tette, s nap mind nap leste miként iparkodnak a friss hajtások a nap felé. A kiürített földet fődetlen helyen hagyták, hogy verje az eső, így friss tápanyagot szívott magába.

Mamuska nagy gondot fordított arra, hogy a legjobb földet biztosítsa félve őrzött kincseinek. Egyik nagy titka, hogy erdei földet is kevert hozzá. Míg a gumók az ablakban nyújtózkodtak, Furuzzsal ketten kimentek a Batka egyik oldalába, ahol mind lombhullató fák nőttek, s kerestek egy természet által már földé változtatott korhadt fát, abból megtöltöttek egy jó nagy zsákot.

Úgy május elejére már akkora hajtásokat növesztettek a gumók, hogy vissza lehetett ültetni őket a cserépbe, persze, ha a kinti idő is úgy engedte, vagyis éjszaka nem hűlt 6–7°C fok alá.

Megvegyítették a földet. Mamuska szemre és tapintásra keverte össze a régi földet az erdei földdel és a trágyás földdel. Ezután megkezdődött a kicsirázott gumók visszaültetése. Itt is az óvatosság jegyében bánt velük, majd a cserepeket a végleges helyükre hordták: az előszoba ablak alatt hosszan futó állványra. Ez a hely kedvezett a legjobban a begóniáknak, mert északos volt, csak reggel sütötte a nap, úgy tizenegyig, a déli hőségben már árnyékban voltak.

Mamuska sokszor nyári estéken az udvaron ülve, megpihenve, gyönyörködött a már fodros, húsos szépségükben feszítő bordópiros, tűzvörös, apró sárga, csokros fehér, packona rózsaszín és ki tudja még hány színben és formában pompázó, néha balerinának becézett begóniákban.

● **Kovács Lehel István**

Szépül a ZRIK napközi udvara

Már negyedik napja, hogy nagy munka folyik a Zajzoni Rab István Középiskola napközijének az udvarán.

A Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság februárban pályázta meg a MOL Románia és a Polgár-társ Alapítvány *Városi zöldövezet* programját, melynek keretén belül olyan projektek kaphatnak támogatást, amelyekben nem kormányzati szervezetek különböző intézmények együttműködésével városi zöldövezetek létesítését vagy rehabilitációját tűzték ki célul a helyi közösségek bevonásával, különböző ökológiai nevelés jellegű tevékenységeken keresztül. A projekt megvalósítására a Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság partnerszerződést kötött az Erdélyi Kárpát Egyesület brassói osztályával, valamint a Zajzoni Rab István Középiskolával.

A pályázatot megnyertük, így 9000 lej támogatásból és 3000 lej saját hozzájárulásból szépíthetjük a napközi udvarát.

Amit meg szeretnénk valósítani: játszótér (hinták, mászókák, lipinka, homokozó stb.), sziklakert, fák, tuják, virágok ültetése, asztalok, padok, zöld tetős házikó, tanágyások az óvodások és I–IV. osztályosok ökológiai nevelésére, labirintus, fűzfa jurta és alagút, az udvar teljes felújítása, a kerítés teljes felújítása, tető, eresz az ajtó fölé.

A munkálatokat április 26-án kezdtük el, ekkor kitakarítottuk az udvart és kijelöltük a labirintus helyét, hogy másnap be tudjuk ültetni a Yurta Kft. (Magdó János) által adományozott 500 élősövényt. A harmadik nap fűzfakerítést fontunk és jurtát, valamint alagutat készítettünk fűzfából. A negyedik nap lekaszáltuk a füvet, megjavítottuk a lipinkát és elkezdtük kialakítani az ágyásokat.

Az udvar teljes felújításához azonban más támogatókra is szükség van, hisz a pályázat például nem tért ki a kapu, a kerítés, az elrepedt lépcsők felújítására, vagy az ajtó fölé egy tető felszerelésére.

A munkálatokat, amelyeket július 31-ig kell befejezni önkéntesek segítségével végezzük, így munkás kedvű segédeink jelentkezését várjuk! A napköziudvar felújításának eseményei nyomon követhetők a *https://www.facebook.com/ZajzoniRabIstvanOvodaKert* oldalon.

Eddigi önkénteseink: Máté Emese és Levente, Kovács Lehel István és Tünde, Szász Ágnes, György Lajos és Emő, Tóth Sándor, Buna László, Tomos István, Bakk Ernő és Anikó, Buda Gábor Levente, valamint a gyerekeik.

IFJÚSÁGI CÁRITAS

* Kiadja a **Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság** – © HMMT, 2013. * **ISSN 1582-9006** *

● Kijegyezte Barcsa Márton

A krizbai evangélikus egyház Canonica Visitatio jegyzőkönyvéből, 1913. május 21-én (100 éve)

Előhang

Gyönyörű májusi reggel hinti napsugarát Krizba község lakóira s kelti ünnepi édes öröme annak apraját, nagyját, s kivált az ágostai hitvallású, evangélikus magyar egyház hivő népet, mely e szép május 21.-i napján epeső vággyal varja vendégét, a tiszai ágostai hitvallású evangélikus egyházkerület érdemes püspökét, főtisztelendő GEDULY HENRIKET, az ő szeretett főpásztorát egyházlátogatásra.

Virágos fák, hímes rét, balzsamos erdő illatoznak a természet ölen, a házak ormán, a templom tornyán nemzeti zászlót lenget a tavaszi lágy fuvalom, férfiakon, nőkön nemzeti köntös, ünnepi öltöny; szép piros ajkon, bíboros arcon, szemek sötétjén lobbanó tűzfény, együtt s egyenként hirdet örömöt, lelkendezést is, s szólja: e népnek, egyházközségnek ünnepe van ma. S mint a vezérnek, ha harcból tér meg, mert várva várja – már a határra küld díszes csapatot, s díszkapuk mellé egy nagy sereggé gyűjti a népét, ifját és vénjét, hogy el ne késne az üdvözlésre.

Barcaújfaluból jön a püspök, felvirágozott szép, négyes fogaton, MOLNÁR VIKTOR, egyházmegyei felügyelővel s kísérik őt BOHUS PÁL, főesperes, REMÉNY LAJOS, egyházkerületi jegyző, HORVÁTH LÁSZLÓ, lelkész, DINKA ISTVÁN, jegyző.

A határon várja a krizbai magyar férfiakból alakult dísz lovascsapat. Szívet-lelket megragadó kép. Lankás nyírerdő szélén, mintegy 40 tagból álló lovascsapat, szép fényes szőrű, tüzes lovakon, festői magyar nemzeti díszben ülő délceg ifjak, mindegyik kezében a piros-fehér-zöld zászló, tiszteleg s hajtja meg lelkes, harsány „éljen”-nel, üdvözletül a magyar nemzeti lobogót és három sorba sorakozva ügető lépésben vezeti a díszes menetet a község elején felállított díszkapu elé, hol a fenyők illatos keretéből lemosolygó „ISTEN HOZOTT”. Százak ajkán zendül az „éljen” s a tűzoltó zenekar üdvözlő riadója, majd a község derék jegyzője, ILLYÉS KÁROLY ajkáról hangzik fel az öröm, tisztelet és szeretet üdvözlete, szép formás, lendületes beszéddel fogadja a főpásztort, községe nevében melegen. Meghatva, szívében szeretettel válaszol a püspök s már itt áldását hinti a község testvéri érzéssel együtt ünneplő összes lakóira.

A krizbai evangélikus templom.

Geduly Henrik (Bécs, 1866. október 24 – Nyíregyháza, 1937. február 18.) evangélikus püspök.

Virágot nyújt s hint a viruló hajadonok serege, s két soros nyírrel díszített utcán, sorfalat alkotó tűzoltók, iskolás, óvodás gyerekek, ifjak között a tűzoltók zenekarának „Talpra magyar” s Kossuth nótát zengő hangjai, s a harangok örömöt hirdető hívó szava mellett ér a magaslaton az egész községet uraló ékes templom elé az ünnepi menet, hol az egyház ifjú lelkésze SEXTY KÁLMÁN óriási közönség lelkesedése között fogadja, üdvözli az egyház nevében égő vággyal, nagy örömmel várt főpásztorát – a szívek meleg érzésével s lelkek forró óhajával, a hivő nyáj igaz szeretetének teljességével, ékesen szóló csengő beszédjeivel. A gyönyörű fogadtatás, a meleg üdvözlés, a meghatottság érzésével átszőtt meleg választ hoz a püspök ajkára, ki már itt is, szíveket megnyerő szép beszédben sugározza jóságos lelke szeretetének aranysugarait a gyülekezetre, s megáldva annak összességet. Virágszóró díszruhás leányok sorai között a felékesített nép templomba vonul, az orgonán mélyen rezgő „Szózat” zengésénél. A gyönyörű tágas templom zsúfolásig megtelik az ünneplők seregével s mikor az 587-ik ének megzendül, s mikor annak 3.-ik versénél a püspök az oltár elé megy s csengő hangája hatalmas beszédre csendül, a templom összhangzatos szépsége fokozódik s mély áhítattal, édes gyönyörrel szállja meg a lelkét. És száll az ige a főpásztor ajkáról, szívből a szívekbe, először meleg üdvözlet alakjában, majd az egyházlátogatás történetének köntösét ölti magára s mutatja azon az apostoli kor, különösen Pál életének szép, megható és a szenvedés sötét vonásával árnyalt képeit, miket a Jézus Krisztus iránti szeretet szőtt bele aranyszálaival és mutatja a mai képét, hol az egyházlátogató főpásztort a túláradó szeretet annyi fénnyel fogadja.

Apostoli lelkesedéssel magasztalja az evangélikus hitet, szeretetet, mert ez a kettő hoz áldást a gyülekezetre. A hit tárja fel a templom ajtaját, megmutatja a templom minden szépségét, kincseit, az ige erejét, mely gyönyört fakaszt, sebet kötöz, könnyet szárít, felépíti a vallásos lelkesedésnek ragyogó épületét: a szeretet, mely oltárt épít, melynek zsámolyára borulva megszentelődik a szív, megacélosodik az akarat és határtalan boldoggá lesz a lélek, Atyai féltő szeretettel int, óv azon helyektől, melyek pihenés helyett a másnapi munkához való erőt lehetetlené teszi. Jajt kiált annak a népnek, mely a vasárnap megszentelje helyett az iszákosságnak, részegeskedésnek bálványai előtt áldozik, hol összetörik a családi élet boldogsága, nyugodalma, boldogságot szól annak a népnek, mely templomát szereti, az Úr napját megszenteli, áldozatkészségét ápolja.

*

Az ünnepi istentisztelet után a vendégek a papilakra vonulnak pihenésre de nem sokáig, mert a helyi görög-keleti egyház lelkésze SCHIOPU JÁNOS tisztelgő egyháztanácsával jön a püspökhöz, előbb román, s azután magyar nyelven zengő meleg üdvözletét tolmácsolja. Melegen válaszol a püspök, jóleső érzéssel emelve ki a szép egyetértést tükröző viszonyt mely a helyi két felekezet között fennáll. Az állami elemi iskola tantestülete üdvözlését KEREKES ISTVÁN igazgató tolmácsolja szép beszéd keretében, mit a püspök szívesen fogadva, szeretettel viszonoz.

Utóhang

Az egyházlátogatási jegyzőkönyv aláírása után, az egyház lelkésze ajkán hálás köszönet szózata kel az egyház részéről a püspök iránt a nagy szeretettel, jósággal végzett fárasztó, de magasztos egyházlátogatási munkájáért, melynek jótékony, áldásos hatása nemcsak a jelen örömöt, lelkesedést, boldogságot keltett hatalmas megnyilatkozásában, de a jövő egyházépítő, megtartó munkájában elmaradhatatlan lesz. Az atyai szeretetből kisugárzó jóindulatot meleg szívvel fogadva, meleg szeretettel s azon Ígérettel viszonozzak, hogy az elhangzott rendelkezéseket lelkiismeretes pontossággal fogjak teljesíteni. Meghatva fogadja a püspök e meleg üdvözlést s nagy lelki örömmel köszöni azt a páratlanul szép, meleg szeretetet árasztó, lelkes fogadtatást, amelyben őt a krizbai egyház részesítette.

Gazdagon terített asztalhoz gyűjtötte a szeretet a magas vendég köze a többi vendegeit és az egyháztanács tagjait, hogy ízletes ebed mellett vidám kedéllyel is ünnepelje főpásztorát az egyház, ki itt is mint hódító vezér vette birtokába szeretetre méltó, nyájas modorával a szíveket.

És ott ragyogott a szeretet meleg fénysugara az izzó lelkesedés tüzében, erős férfiak nemes tettekre hevülő szent elhatározása hangos nyilatkozatában, gyönge gyöngéd figyelmében, erős dobogó szívek suttogó sóhajos beszédében, viruló hajadonok édes mosolyában akkor is midőn a búcsú pillanata elérkezett s a püspök és kísérete a virágdíszben borított két gépkocsiba (automobil) szállt fel, hogy Brassóba térjen. Minden vágy, óhaj, öröm lelkesedés a felhangzó búcsúüdvözletben, a harangok zengéseiben e forró fohászba olvadva szállt s kísérte a gyönyörű virágos völgyön a szeretett főpásztort.

*

Hol az öröm hajnala bontja csillogó szárnyát,
Hol bánat éje virág kelyhébe sírja a könnyet,
Fönn magas bércen, lenn völgy ölében, merre utad visz:
Hintse az Ég rád: egyházra, hazádra áldásos gyöngyét.

Krizba egyik nevezetessége: a krizbai (rákospataki) vár tornya, amely a Vár-hegyen található.

● Hochbauer Gyula

Egy 123 évvel ezelőtti iskolaavatásról

Befejezték a Zajzoni Rab István Középiskola türkösi épületét. Rövidesen átadják használatra, s ezelőtt, bizonyára, ünnepélyesen is felavatják. Ennek az épületnek az elődje sem volt a maga korában elhanyagolható megyeszerte. A felavatásáról szóló írást az Iskola és Szülőház című, Brassóban megjelenő tanügyi szaklapban olvastam volt iskolatörténeti böngészések közben, s akkor félretettem, hogy ha majd eljön az ideje újraolvasásra ajánlhassam.

„***A türkösi állami elemi iskola-épület fölszentelése 1890. szeptember hó 21-én***

Megható szép nemzeti ünnepély folyt le f. évi szeptember hó 21-én Türkös csángó községben. A nevezett községben lakó ág. evang. magyar egyháznak, mint a csernátfalusi anyaegyház filiájának már 1868 előtt volt felekezeti iskolája két tanítóval. A 70-es évek elején ezen felekezeti iskola is községi iskolává nyilváníttatott s egy harmadik tanítói állás is szerveztetett. Az 1885-ik évben már a 4-ik tanítói állás betöltésére is szükség volt és foganatosíttatott. – Nagy hiánya volt azonban ezen iskolának az, hogy az ág. evang. egyház volt felekezeti iskolájában csak két tanterem volt, két tantermet pedig bérelni kellett, ezek számára pedig a községben alkalmas helyiséget találni nem lehetett. A községi iskola 1883-ban államivá nyilváníttatott, de az ottani ág. eveng. egyház kijelentette, hogy csak ideiglenesen engedheti át a tulajdonát két tantermet az állami iskola számára, minthogy arra, miután a leányegyház önálló egyházzá lett, a lelkészi lak érdekében szüksége lesz. Szükségesé vált tehát egy alkalmas telek vásárlása , ami 1844. január hó 18-án 662. sz. miniszteri rendelettel megtörténvén, Gödri Póka Sára telke vásároltatott meg 3200 frton a község közepén. Erre a telekre építetett a f. 1890-ik évben ama díszes, emeletes épület,, mely összesen 12.221 frtba került. Van benne az emeleten 3, a földszinten is 3 nagy tanterem, melyek közül egyikben az állami óvodának is állandó lakása leend. van igazgatói iroda, tanszermúzeum. Ennek az új áll. iskola-épületnek a fölszentelésére gyűltünk össze f. évi szeptember 21-én d.e. 9 órára Türkösre.

Az ünnepély istentisztelettel vette kezdetét a türkösi ág. evang. új templomban, ahol tiszt. deák Sándor lelkész tartott az iskola fontosságáról magvas, szép beszédet. Innen aztán az állami iskola-épületbe vonultunk, ahol egyik tanteremben az iskolás gyermekek a szózatot énekelték el s ennek elhangzása után Koós Ferenc kir. tanácsos, tanfelügyelő tartotta lapunk más helyén közölt felavató beszédét. Az ünnepséget a Himnusz zárta be, melyet az összes jelenlevők felállva, meghatóan énekeltek. Aztán megtörtént az iskola ünnepélyes átadása a gondnokság felügyelete alá.

A közebéden, mely egyik tanteremben folyt le, 40-en vettek részt. Ott voltak a kir. tanfelügyelő, Masznyik Gyula ág. ev. h. espeses, tiszt. deák Sándor lelkész és gondnoksági elnök, Orbán Ferenc brassói áll. isk. igazgató, Jánó Lajos, Balázs Péter áll. isk. tanítók, bede Dániel hosszúfalusi áll. f. népisko. tanító, a türkösi áll. iskola gondnoksága, ág. ev. presbitérium és közs. előljáróság derék csámgó tagjai, Neumärker Gyula türkösi áll. el. isk. tanító, Molnár Hajnalka tanítónő, Magyari István alsótömösi áll. el. isk. gond. elnök, Pap Péter alsótömösi áll. isk. tanító, Dánér Ábel hosszúfalusi közs. isk. tanító. Sokan voltunk és mégis sokan hiányoztak a négyfalusi magyar intelligencia sorából, kiket szerettünk volna ilyen korszerű nemzeti ünnepségen ott együtt látni. Mi forraszt minket össze, ha még a nemzeti kultúra sem?...

A legelső poharat Koós Ferenc kir. tan., tanfelügyelő szentelte gr. Csáky Albin vall.- és közokt miniszter úrra, mint ezen modern állami iskola főépítészmesterére; tiszt. Deák Sándor Gondn. elnök éltette Koós Ferenc tanfelügyelőt, mint a béke és szervezés apostolát; Orbán Ferenc Deák Sándorra, a jeles egyházi szónokra köszöntött. Poharat emeltek még Jánó Lajos, Bede Dániel stb.

Ezen társas ebédnek két maradandó emléke is leend. Első az, hogy Sánek János, az őj állami iskola-épület egyik vállalkozója, Koós Ferenc egyik pohárköszöntőjére ott nyomban megigérte, hogy a csángószobor alapját félig a maga költségén ki fogja építeni, mely munka 14 frt. 50 kr. kadást képvisel. Magyarosi Ferenc hosszúfalusi községi másodjegyző szintén igéretet tett, hogy Koós Ferenc kir. tanfelügyelő felavató beszédét 500 példányban saját költségén ki fogja nyomtatni és 200 példányt ingyen fog az iskolás gyermekek közöt kiosztani, a többit pedig a Hosszúfaluban építendő ev. ref templom javára a Székelyföldön elárusítni.

Az itt leírt ünnepségről minden jelenlévő azon édes meggyőződéssel távozott el, hogy Türkös község olyan állami iskola-épületet és abban olyan korszerű berendezést nyert, melyhez hasonló magyar iskolákban a megye területén, Brassót sem véve ki, egyetlenben egy sincsen.

Maradandó emléke ez néhai Trefort Ágoston és mostani gr. Csáky Albin vall. és közokt. miniszter uraknak itt a csángóföldön. jelenleg két tanító és két tanítónő működik ezen új áll. iskolában, de az 5-ik tanítói állás is szervezése is már kopogtat, mert a II–III. osztályban még itt sincs elég hely a múzsáknak. Az állami óvoda is, mint fennebb is említém, ott fog állandó termet találni. E szerint az új állami iskola-épületbe évenként az óvodában, mindennapi és ismétlő iskolában mintegy 500 gyermek fog tanulni.

Erős vára a nemzeti kultúrának és nyelvnek; állj rendületlen sziklaként évszázadokon át és hírdesd itt a Kárpátok alatt egy szebb kor felvirradását! -- Egy jelenvolt."

A hitelesség ellenőrizhető az említett lap 244–245.oldalán.

● Kovács Lehel István

Egy szép kezdeményezés

Két héttel ezelőtt keresett fel Szőke Károly szomszédunk azzal az ötlettel, hogy az otthon megmaradt csempe- és betonlapokkal be szeretné fejezni a hosszúfalu-alszegi papilak udvarán álló Petőfi-szobor talapzatát. Természetesen kezdeményezését a négyfalusi magyar tanácsosok és Géczi Gellért alpolgármester, valamint Daragus Endre lelkész azonnal felkarolták, így április 20-án Maróti Zoltán és Szőke Károly lerakták a betonlapokat, a szobor talapzatának alsó részét csempével vonták be, valamint a szobor köré bukszusokat és rózsákat ültettek.

A munkálatokhoz szükséges anyagi alapot Négyfalu magyar tanácsosai pótolták össze. Délutánra már teljes pompájában állt a Petőfi-szobor, ennek az örvendetes kezdeményezésnek köszönhetően, melyhez hasonló apró gesztusokkal szebbé varázsolhatjuk településünket, csillogóbbá tehetjük értékeinket.

Köszönet érte!

● Hochbauer Ferencné Gáspár Sára

Óvodás koromból

Kb. 5 éves koromra emlékszem viszsza. Ekkor a református templom melletti tanítói lakásban laktunk, ahol édesapám igazgató-tanító volt. A régi, magyarvilágbeli állami iskolában már rég román nyelvű iskola és óvoda működött. Ebben, a hajdan Mende Valér tervezte épületbe kerültem mint óvodaköteles, 5 éves koromban. Nem emlékszem, hogy ki vitt el először az óvodába... édesapám, anyám még akkor tanítottak, az iskolából nem késhettek. Gondolom, az akkori kiscseléd vitt volt el, haza pedig Kádár János mostohanagyapám vitt, aki ekkor már özvegyen maradván, nálunk ebédelt. Felesége, nagyanyám Imre Róza volt, akire csak homályosan, vagy egykori beszélgetések alapján emlékszem: hogy kerekarcú és mosolygós volt, no meg arra, hogy babos csészéből tejecskét adott. A csuprocskák idővel eltörtek – ez volt a sorsuk.

A kiscseléd Gyergyócsomafalváról volt, s mikor akkora lett már, küldött maga helyett másikat. A konyhában aludt abban a kihúzós ágyban, s miután kispórolta a kelengyét, hazament... Sok műdalt, magyar nótát tanultam tőlük, mert mikor vasaltak, mindig énekeltek.

Román óvodába jártam. Köztünk kevés román óvodás volt, s minket kényszerítettek, hogy tanuljunk románul. Mukkot sem értettem abból, amit mondtak, énekeltek. Két óvónénink volt: Tocitu és Dragoş nevezetűek. Engem először Tocitu óvónénihez osztottak be, de ki tudja miért, mindenképpen Dragoş óvónéni osztályába akartam kerülni. Addig nyafogtam, míg át nem kerültem oda.

Itt pedig *horát* és *sârbát* táncoltunk, kukoricából és paszulyból mintákat raktunk ki. A versekből, énekekből semmit sem értettünk, csak mondogattuk utánuk, amit mondtak. (Nem is itt tanultam meg kiskoromban románul, hanem Zsenikától, aki a református templommal szemben levő, akkor már rég román iskola takarítónőjének leánykája volt.)

Mint óvodásoknak, a táncokhoz (hórához és sârbához) édesanyám fehér bocskorkát kellett hogy horgoljon, s csengettyűt varrtak rá. Ebben is masíroztunk ezekre a szavakra: *Unu câte unu, doi câte doi*... Ami valami olyansfélét jelenthetett, hogy rendekbe szakadozz, rendekbe fejlődj –, de ezt máig sem tudom pontosan.

Később, már Kádár nagyapám halála után Fábik Marci kísért haza, ki akkor első vagy második elemista lehetett, s kire boldogan bíztam magam, mert a Gross-féle patika mellett, a Borna-liknál mindig megkergettek a libák, s féltem, hogy megszípnak. Büszkén is mondogattam mindenkinek, hogy „Marci a szeretőm." (Nem tudom később mi történt vele, hová tűnt.)

Egyik éjjel megálmodtam (úgy, ahogy valójában is volt a fénykép róluk – talán még megvan...) apai nagyapámat és nagyanyámat, amint édesapámat közrefogva ültek (álltak?). Az álomkép annyira éles volt, hogy ha a fényképet meglátnám, megmondanám, hogy ez volt az, amit álmomban láttam.

* Kiadja a **Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság** – © HMMT, 2013. * **ISSN 1582-9006** *

● Hochbauer Gyula

Brassó magyar közterületnevei

Kovács Lehel István legújabb könyve iránti érdeklődés könyvsikert jelez elő.

Hány könyvről mondták az utóbbi 20 évben, hogy hiánypótló! S legtöbbször méltán, mert az idő múlván körülöttünk sok-sok mindent eltakar, mintha nem akarná tudomásul venni, mennyi munkába kerül valamit újból napfényre deríteni.

A vérbeli kutató számára elhanyagolódik a befektetett munka, s a megcélzott eredmény válik lényegessé. E 160 oldalnyi kötet szerzője megrögzött honismereteként rótta végig Brassó utcáit, tereit s más közterületeit, hogy kortársai elé egy olyan képet rajzoljon erről a városról, amilyent múltja szerint is megérdemel. Járta, barangolta Brassót tényszerűen, térképeken, levéltári titkok között, szakszerű leírásokban, régi és mai sajtóban, emberek szájáról lesett szövegekben.

Ha a könyvborítót az első fülszöveggel egybenyitjuk, a szerző első szavai megmagyarázzák ennek a munkának az indítékát „*Él bennem egy Brassó*”. A témához fűződő személyes kapcsolat, az érzelmi kötelék nélkül nem várható a megvalósítotthoz fogható hitelesség.

A borítók belső oldalai hasznos térképek a Belvárosról, s a térképolvasók számára képletszerűen leegyszerűsíti a könyv egyrészének térélményként való feldolgozását. Ugyanezt a hatást fokozza a könyvben az illusztrációs anyag: tény és élmény egyidejűségét valósítja meg Tomos Tünde rajzaival. Ezzel a munkával felvetett kérdések tér és idő perspektívát követelnek.

A könyv felépítése logikus, és segíti az olvasót abban, hogy a hatalmas adathalmazban könnyen eligazodjék. A kutató 536 közterület nevét veszi számba a mai román névből kiindulva, s azt vizsgálja, hogyan változtak ezek magyar elnevezései az első számára elérhető említéstől napjainkig. Közben egy tárgyilagosnak tekinthető helytörténet rajzolódik ki, ugyanis a könyv követi a névhasználó város etnikai összetételét és az utóbbi száz évre körvonalazza a magyar és német utcanevek számarányát is.

A város letagadhatatlan történetéhez tartozik közterületeknek a többszöri átnevezése is, ami egyáltalán nem személytelenül történt. Az utóbbi 10 esztendőben a Brassó városi tanács választotta meg az utcaneveket odaítélő bizottságot. Kovács Lehel István említésre méltónak tartja e bizottság névszerinti összetételét.

A könyv törzse a 24–104. oldalak közötti rész. Ez 11 főbb részre tagolódik: A város és vidéke, Negyedek, Terek, Udvarok, Sugárutak, Utak, Utcák, Sorok, Sétányok, Lépcsők és Általános közterületnevek. Ezeket a régi várak helynevei egészítik ki. Különösen ez utóbbi rész gazdag adatdús helytörténeti magyarázatban.

A függelék magyar személyiségekről elnevezett utcák névadóit mutatja be tömören, majd érdekességként muzeális tárgyakat az utcanévhasználat történetéből utcanév táblák és házszám táblákat.

A magyar nevek mutatója különös előzékenységgel szolgálja az olvasót, felgyorsítva az egyes nevek keresését a könyvben. A szerző célja olyan kézikönyvet adni az olvasó kezébe, amely segíti a brassói polgár pontos és helyes magyar helynévhasználatát. Emellett az olvasó ráadásként kap egy kuriózumokkal dúsított olvasmányos helytörténetet.

Ajánlom, olvasásra, böngészésre korosztálytól függetlenül valamennyi Brassó vidéki olvasónak, s azoknak, akik meg akarják szeretni ezt a várost.

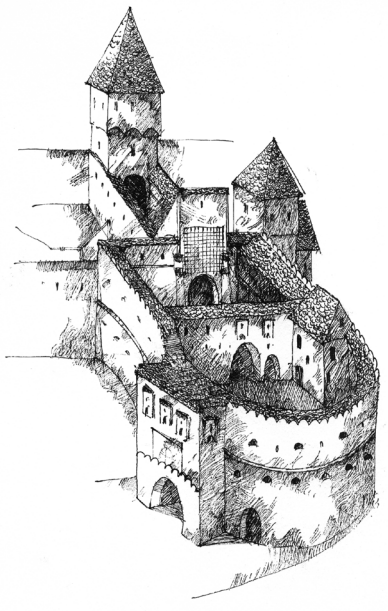

Tomos Tünde: *A Kolostor utcai kapu*

Támogassa jövedelemadója 2%-ával a HMMT-t!

A 2012-es jövedelem után befizetett adó alapján kitöltött űrlapokat május 25-ig lehet benyújtani a helyi adóhivatalhoz.

A HMMT adatai:
Asociația Culturală Maghiară din cele șapte sate
CUI: 14314771
Cont bancar IBAN: RO70BRDE080SV05848600800

Köszönjük támogatásukat!
A tavalyi támogatást a Zajzoni Rab István Középiskola két gyerek-tánccsoportjának működtetésére fordítottuk.

● Hochbauer Gyula

Brassóvidéki 1848-as honvédek

Pürkerec
Buna Sándor, közhonvéd (KF: 38.)
Csere István, közhonvéd, napszámos (Mikár: 103., KF: 38.)
Fejér András, közhonvéd (KF: 38.)
Fejér István, közhonvéd (KF: 38.)
Fejér János, közhonvéd (KF: 38.)
Fejér Samu, közhonvéd (KF: 38.)
Fejér Sámuel, közhonvéd (KF: 38.)
Gyerkó János, közhonvéd (KF: 38.)
Gyerkó Márton, közhonvéd (KF: 38.)
Gyerkó Sámuel, közhonvéd (KF: 38.)
Jákab János, közhonvéd (KF: 38.)
Jákab Sámuel, közhonvéd (KF: 38.)
Jónás János, közhonvéd (KF: 38.)
Jónás Márton, közhonvéd (KF: 38.)
Kajcsa András, közhonvéd (KF: 38.)
Kajcsa Mihály, közhonvéd (KF: 38.)
Kajcsa Mihály, közhonvéd (KF: 38.)
Kajcsa Sámuel, közhonvéd (KF: 38.)
Kajcsa Sámuel, közhonvéd (KF: 38.)
Kajcsa Sándor, közhonvéd (KF: 38.)
Kóródi András, közhonvéd (KF: 38.)
Korodi Sámuel, közhonvéd (KF: 38.)
Orbán György, közhonvéd (KF: 38.)
Orbán Sámuel, közhonvéd (KF: 38.)
Orsi András, közhonvéd (KF: 38.)
Pap András, közhonvéd, napszámos (Mikár: 103., Papp András / KF: 38.)
Papp János, közhonvéd (KF: 38.)
Papp Sámuel, közhonvéd, (KF: 38.)
Papp Sámuel, közhonvéd (KF: 38.)
Pethő István, közhonvéd (KF: 38.)
Rab Sándor, közhonvéd (KF: 38.)
Simon Mátyás, közhonvéd (KF: 38.)
Simon Mihály, közhonvéd (KF: 38.)
Simon Mihály, közhonvéd (KF: 38.)
Simon Mihály, közhonvéd (KF: 38.)
Sipos András, közhonvéd (KF: 38.)
Sipos György, közhonvéd (KF: 38.)
Sipos György, közhonvéd, napszámos (Mikár: 103.)
Sipos János, közhonvéd (KF: 38.)
Sipos Márton, közhonvéd, koldus (Mikár: 103., KF:38.)
Szakál István, közhonvéd (KF: 38.)
Veres György, közhonvéd (KF: 38.)
Veres István, közhonvéd (KF: 38.)
Veres Márton, közhonvéd (KF: 38.)

Tatrang
Ánder János, közhonvéd (KF: 39.)
Ander Mihály, közhonvéd (Mikár: 101., KF: 39.)
Bacsó András, közhonvéd, földműves (Mikár: 101.)
Bacsó István, közhonvéd, napszámos (Mikár: 101.)
Bacsó Péter, közhonvéd, földműves (Mikár: 101., Tatrang/ KF:39.)
Balázs István, közhonvéd (KF: 39.)
Balázs János, közhonvéd, földműves (Mikár: 101., KF: 39.)
Balázs Mihály, közhonvéd, napszámos (Mikár: 101., KF: 39.)
Balázs Péter, közhonvéd, napszámos (Mikár: 101., KF: 39.)
Bálint István, közhonvéd (KF: 39.)
Barkó Dávid, közhonvéd (KF: 39.)
Barkó István, közhonvéd (KF: 39.)
Barkó J. Samu, közhonvéd, koldus (Mikár: 101., Barkó Samu/ KF: 39.)
Barkó Mihály, kö0zhonvéd (KF: 39.)
Barkó Mihály, közhonvéd, földműves (Mikár: 101., Barkó Mihály/ KF: 39.)
Barkó Mózes, közhonvéd (KF: 39.)
Barkó Mózes, közhonvéd, napszámos (Mikár: 101.)
Barkó Samu I., közhonvéd (KF: 39.)
Barkó Samu II., közhonvéd (KF: 39.)
Barkó Samu, közhonvéd (KF: 39.)
Barta Samu, közhonvéd (KF: 39.)
Bartha Károly, őrmester (Mikár: 101.), tanító, 10. honvéd zászlóalj (KF. 1903: 81., KF: 39.)
Benedek János, közhonvéd (KF: 39.)
Bibó György, közhonvéd (KF: 39.)
Bibó György, közhonvéd, koldus (Mikár: 101.)
Bibó István, közhonvéd (KF: 39.)

● Kovács Lehel István

Utcanevek

Térképet szeretnénk készíteni Négyfalu régi magyar utcaneveivel, így megkérünk mindenkit, aki be tudja azonosítani a már szinte feledésbe merült régi neveket írjon szerkesztőségünkbe, vagy a **klehel77@yahoo.com** e-mai címre, vagy telefonáljon a **0744251245** számra.

Köszönjük!

Bácsfalu: Alámenő, Oláhmenő, Alsóveres utca, Arszenye sikátor, Berecki sikátor, Tyúkszaros, Borcsa utca, Buda sikátor, Falnagy utca, Farkasdomb utca, Felső-veres utca, Gilák utca, Geszken, Gogalika, Gyerkó utcája, Határ utca, Inátye utca, Irimiák utcája (Irimie utca), Kereszt sikátor, Kert mögötti széles utca, Középhatárba menő utca, Kútfő utca, Marha sikátor, Mátyás utca, Moldován sikátor, Nisztor sikátor, Odor sikátor, Péter János utca, Románpap utca, Sikátor a templomhoz (Templomhozi sikátor), Szekerán utca, Szekeres sikátor, Tanorok utca, Tatrangi sikátor, Tiberjek utca, Tiber sikátor, Veresútalja.

Türkös: Ángor, Ángor utca, Borostyén, Geszken, Mártis utcája, Tanorok utca.

Csernátfalu: Alsó Vásár utcába járó sikátor, Ángor, Ángor utca, Bléba utca, Cinterem, Geszken, Határrész utcácskája, Hegy utca, Kolcsár utca, Pancsó utca, Sánta János utca, Tanorok utca, Tehéncsorda utca, Tikos János utca.

Hosszúfalu: Aldea, Alsó-tanorok, Alsótemplom utca, Babicsán, Babu utca, Barbu, Belu, Bulgeria utca, Drekulhegy utcája, Felső-oláh utca, Furulik, Gologán, Gutlu, Gyorgyina utca, Határ utca, Határpatak utca, Ijnina utca, Kert melletti utca, Magyar utca, Malom utca, Nyárosvölgye utca, Paraipan, Pál, Pelin, Pervu, Popia utca, Roskován, Roskulec utca, Serbánhegy utca, Szent Ilie hegy utca, Tanorok utca, Tessia utca, Tesztekalhegy utca, Tisztapatak utca, Tisztapatakon aluli utca, Tomospatak utca, Vinies utca.

HÉTFALU HONLAPJA
www.hetfalu.ro